

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADEMĪJAS ĀRZEMJU LOCEKLIS

DŽĪNS ŠĀRPS

21.01.1928 – 28.01.2018

Šī gada 28. janvārī mūžībā devies izcilais amerikāņu zinātnieks, emeritētais politikas profesors un Latvijas Zinātņu akadēmijas Goda doktors politikas zinātnē — Džīns Šārps (*Gene Sharp*).

Džīns Šārps ieguvis bakalaura (1949) un maģistra grādu socioloģijā (1951) Ohaio universitātē. Pēc universitātes absolvēšanas aktīvi pievērsies nevardarbīgās pretošanās jautājumiem, analizējot Indijas politiskā un garīgā līdera Mahatmas Gandija nevardarbīgās pretošanās filozofiju un metodes.

1968. gadā aizstāvējis doktora grādu politikas teorijā prestižajā Oksfordas universitātē (Lielbritānija). No 1965. gada strādājis par pētnieku Hārvarda universitātes Starptautisko attiecību centrā. Laikā no 1972. gada Džīns Šārps bijis Masačūsetsas Dartmutas universitātes politikas zinātnes un socioloģijas profesors. 1983. gadā dibinājis Alberta Einšteina institūtu, kas pēta nevardarbīgās pretošanās izpausmes un pieredzi visā pasaulē.

Attīstot tēzes par nevardarbīgo pretošanos un tās metodēm, 1973. gadā publicēts Džīna Šārpa monumentālais darbs, kurā autors uzskaitījis 198 nevardarbīgās pretošanās metodes. Viņa darbi par nevardarbību, atbrī-

vošanās cīņām, aizsardzības politiku, diktatūrām tulkoti 32 valodās, t.sk. arī latviešu valodā. Džīns Šārps pamatoti tiek uzskatīts par nevardarbīgās stratēģijas Klauzevicu un nevardarbības Makjavelli, jo sistemātiski apkopojis un izanalizējis pagātnes un mūsdienu konfliktu pieredzi, kuros viena no pusēm lietojusi bruņotu spēku, bet otra — nevardarbīgus pretestības līdzekļus.

Džīna Šārpa idejas un pētījumi ietekmējuši Latvijas neatkarības atgūšanas ceļa izpēti, skatot to no nevardarbīgās pretošanās teorijas un prakses viedokļa. Baltijas valstu neatkarības atgūšanas laikā Džīna Šārpa nevardarbīgās pretestības koncepcija tika pārņemta arī Latvijā, ko atzinīgi novērtējis arī pats Džīns Šārps. Profesors vairākkārt bijis Latvijā un uzstājies mūsu konferencēs, augstu vērtējot mūsu barikāžu nozīmi un nevardarbīgās pretošanās īstenošanas praktisko izpildījumu. Viņš bijis arī viens no autoriem Latvijas Zinātņu akadēmijas monogrāfijai par nevardarbīgo pretošanos, kas izdota latviski un angļiski 2008. gadā.

Sit tibi terra levis!

Latvijas Zinātņu akadēmija
Sagatavojis **Tālav Jundzis**